

Асоціація психологів

вищої школи України

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

22 квітня 2024 року

2024

АСОЦІАЦІЯ ПСИХОЛОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ

**ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

*(Матеріали IV Всеукраїнського круглого столу
22 квітня 2024 року)*

**Полтава
2024**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
ПРОГРАМА IV ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КРУГЛОГО СТОЛУ	9
МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ КРУГЛОГО СТОЛУ	14
Бойчук О. С. Особливості роботи психолога у структурі університету	14
Москальова А. С., Москальов М. В. Психологічна підтримка особистості науково-педагогічних працівників у кризових умовах сьогодення	17
Папіна М. О., Мусаковська О. М. Психоедукція у студентській спільноті шляхом проведення групових занять	22
Складановська М. Г. Психологічні чинники якості вищої освіти у воєнний та повоєнний час	25
Спіріна І. Д. Формування кіберраддикції у підлітків з ознаками акцентуації особистості (презентація)	30
Плаксієнко І. Л. Про результати конкурсу студентських творчих робіт з нагоди Всесвітнього дня здоров'я	37
СТУДЕНТИ – СТУДЕНТАМ. ФОТОГАЛЕРЕЯ	44
МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УЧАСНИКІВ КРУГЛОГО СТОЛУ	50
Біла В. В., Лазаренко В. І. Надання професійних послуг підліткам в умовах психологічної служби ЗВО	50
Варакута М. Л., Джиг А. А. Психологічна ціна війни: дослідження впливу на цінності та психічне здоров'я молоді	55
Варакута М. Л., Маркіяненко М. Є. Психологічні трансформації особистості в контексті онлайн-інтеракції	62
Варакута М. Л., Пукас А. Онлайн-навчання і умовах кризи: стрес і адаптація української молоді	69
Галела А. Ю., Десятник А. Б., Семанишин Р. І. Соціально-психологічне дослідження професійної реалізації менеджера	75
Голошivecь А. С., Іванюк В. Б., Павловський Т. А. Професійна рефлексія майбутніх психологів: план і програма дослідження	80
Голошivecь І. О., Топольський С. О., Фільварочний І. В. Психологічне дослідження особливостей розвитку інформаційної готовності майбутніх психологів	85
Кобилецький О. І., Федорченко Д. М., Антонюк Ю. О. Психологічна структура професійної компетентності майбутніх фахівців	90
Кольчик К. О. Самоорганізація як важлива складова професійної ефективності майбутніх психологів	95
Колісник Л. О. Особливості прояву тривоги та депресії у студентів ЗВО соціально-гуманітарних, природничих та технічних спеціальностей	98
Корсунська В. В. Проблемні ситуації в освітньому середовищі та їх вплив на комунікацію	103
Лазаренко В. І. Практична підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» на базі психологічної служби	108
Логвись О. Я. Про міжособистісну комунікацію та психологічну	

9. Panchuk N. P. Valuable orientations as an indicator of student socialization in the process of professional training. *Problems of Modern Psychology*. 2017. Vol.: 38. Kamianets-Podilskyi: Aksioma. P. 314–324.

10. Попович І. С. Проблема соціально-психологічних очікувань в науковій теорії та практиці. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. №5. С. 8–13.

11. Schwartz S. H., & Sagiv L. Identifying culture-specifics in the content and structure of values. *Journal of Cross – Cultural Psychology*, No. 26, 1995. pp. 92–116.

УДК 159.9:316.4:316.6:37.048

Варакута М. Л.

*викладач кафедри психології ВНПЗ
«Дніпровський гуманітарний університет»,
Дніпро, Україна
аспірантка Класичного приватного
університету
Запоріжжя, Україна*

Маркіяненко М. Є.

*здобувачка бакалаврського ступеню
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний
університет»,
Дніпро, Україна*

ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ОНЛАЙН-ІНТЕРАКЦІЙ

Актуальність. Сучасний світ динамічно розвивається, і однією з ключових його характеристик є стрімке зростання ролі онлайн-спілкування. Проблематика психологічного аспекту комунікації в віртуальних середовищах активно розглядається як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, роль соціальних мереж у конструкції сучасного суспільства висвітлюється в працях О. Терешкуна [11]); у роботах О. Белинська і В. Фріндте [8] описується специфіка вираження характеристик цифрового комунікативного простору; використання Інтернету як каналу комунікації й інструменту соціального впливу було досліджено М. Сидоровим; питанням розвитку інтелекту особистості в умовах цифрової освіти займалися О. Спірін і

М. Смульсон [10; 7]; конструювання моделей цифрового комунікативного процесу описане у дослідженнях С. Михальчук та О. Широких [11]; важливість комунікацій в контексті розвитку інформаційного суспільства висвітлюється О. Григором, П. Дракером, М. Кастельсом, Є. Романенком; про становлення оптимістичної інтегрованої реальності в умовах перетину фізичного і віртуального життєвих просторів видані роботи В. Биковим та М. Лещенком [12] та інших.

З новим поколінням, яке зростає на паралельній хвилі з мережею, формування особистості та її складових знову підлягає значним змінам.

Це явище суттєво впливає на різні аспекти життя людей, і особливо на психосоціальний розвиток молоді. Молоді люди, що є цифровим поколінням, активно використовують онлайн-платформи для спілкування, самовираження та самореалізації [9]. Цей процес супроводжується значними психосоціальними трансформаціями особистості, які потребують ретельного вивчення та розуміння. Сам процес буде влучно назвати «інтерацією». Тобто, інтерація – це процес, в якому люди формують свою самосвідомість через взаємодію з іншими людьми, взаємно впливаючи один на одного через свої дії, думки та почуття.

Інтернет і соціальні медіа відіграють провідну роль в житті більшої частини сучасної молоді. Вони використовуються як засоби інформації, комунікації, розваг і, зрештою, самовираження. Вплив електронних комунікацій на психосоціальний розвиток юного покоління містить інструменти для формування особистості і водночас ризики для психосоціальних аспектів розвитку.

Онлайн-взаємодія охоплює широкий спектр психологічних явищ, зокрема формування ідентичності, самоперцепції та вміння встановлювати соціальні контакти. Можливості онлайн-комунікації можуть бути використані як стимул для самовдосконалення і проб формування різних ідентичностей, допомагаючи молодим людям виявити в собі нові грані та знайти своє місце у світовому просторі. Соціальні мережі створюють умови для утворення та підтримки

дружніх зв'язків і спільнот з однодумцями, стимулюючи позитивну самоідентифікацію та підвищуючи рівень благополуччя молоді. Ці платформи надають молоді можливість замислюватися та виставляти на показ свою особистість, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки для їхнього психосоціального розвитку. Навіть такі життєві аспекти, як розвиток соціальних навичок і манера поведінки, можуть змінюватися під впливом онлайн-спілкування, оскільки в більшості випадків молодь активно спілкується у віртуальному середовищі.

Молодь використовує цифрові платформи для вираження себе, для встановлення, підтримки та розвитку соціальних зв'язків. Вони користуються великим вибором способів взаємодії, включаючи текст, звук, зображення та відео. Варто відзначити, що інтернет не лише забезпечує засоби для взаємодії, але й створює нові форми соціальної організації й культурних моделей. Молодь активно розвиває нові способи самопрезентації, серед яких у віртуальному середовищі формуються «онлайн»-ідентичності, які впливають на їх повсякденне життя. Онлайн-ідентичність, також відома як цифрова ідентичність, є складовою індивідуальності особи, яка відображає її присутність віртуального світу. Це включає інформацію, створену та поділену особою в Інтернеті, таку як профілі соціальних мереж, аватарки, публікації, коментарі, відгуки тощо. Дослідження онлайн-ідентичності з психологічного погляду охоплює різні аспекти:

1. Самопізнання. Інтернет-середовище може бути місцем, де люди досліджують та розуміють власну ідентичність. Тут їм зручніше експериментувати з різними аспектами своєї особистості. Самопрезентація в онлайн-середовищі може бути альтернативою або доповненням до ідентичності в реальному світі.

2. Самопрезентація. Цифрове середовище дозволяє людям керувати сприйняттям іншими своєї особистості. Вони вибирають, які інформацію поділити, кого додати в друзі, якому стилю слідувати в інтернет-комунікації,

усе це використовуючи для створення образу, який вони хочуть показати в онлайн-середовищі.

3. Групова ідентичність. Зв'язок з певною соціальною групою в Інтернеті також є важливим аспектом цифрової ідентичності. Належність до певної групи або спільноти може суттєво впливати на спосіб, в якому особа представляє себе в Інтернеті.

4. Подвійна особистість. Онлайн-ідентичність може бути різна від того, як людина представляє себе в реальному житті. Це може стати проблемою, якщо існує значне протиріччя між цими двома ідентичностями, що може привести до створення подвійної особистості або відчуття відчуження від себе.

Під час формування онлайн-ідентичності, особливо для молоді існує підвищений ризик цифрового булінгу. Причина полягає в тому, що індивіду, який формує свою ідентичність, часто потрібно експериментувати, викреслюючи границі та визначаючи, хто вони є як особистість в Інтернеті. Це може включати публікацію різного контенту, використання різних стилів комунікації та спілкування з різноманітними групами людей. Ця експериментальна поведінка може зробити молодих людей особливо вразливими до викриття або нападок від однолітків чи незнайомців, хай то через поширення компроментуючих фотографій, знущань, огидливих коментарів тощо. Кібербулінг може мати серйозні наслідки для психічного здоров'я молоді, включаючи зниження самооцінки, самотність, суїцидальні думки та поведінка. Тому, хоча Інтернет є важливим місцем для самовизначення та формування ідентичності, він може також стати місцем потенційних загроз і небезпек. Тобто хоча й Інтернет може бути могутнім інструментом навчання та соціалізації, існує ряд негативних аспектів, таких як [2; 3; 4; 1]:

1. Інтернет-залежність. Деякі користувачі Інтернету можуть розвинути залежність, схожу на залежність від азартних ігор або алкоголю. Фундаментальною основою інтернет-залежності є бажання втекти від реальності. Хай то буде гра, соціальні медіа, електронна пошта або новини,

Інтернет може втягнути користувачів у нескінченний цикл пошуку задоволення.

2. Втрата соціальних навичок. Часто люди, захоплені інтернет-спілкуванням, можуть втратити здатність до живого, особистого спілкування. Вони можуть почати уникати взаємодії з людьми в реальному світі можуть почуватися некомфортно без гаджета у руках.

3. Вплив на ментальне здоров'я. Перебування в Інтернеті на регулярній основі може мати негативний вплив на ментальне здоров'я. Мета-аналіз досліджень показує, що інтенсивне використання соціальних мереж може бути пов'язане з підвищеним ризиком депресії, тривожності, підвищеної ізоляції, зниження самооцінки та навіть до суїцидальних думок, особливо серед молоді.

4. Провокація ризику. Інтернет може спровокувати негативні наслідки, пов'язані з ризиком. Молодь, користуючись Інтернетом, можуть стикнутися з небезпечними особами, котрі використовують Інтернет у різноманітних негативних цілях.

5. Втрата приватності. Інтернет може поставити під загрозу приватність користувача. Інформація, яку користувачі діляться в Інтернеті, може бути використана третіми особами для шахрайських схем, крадіжки ідентичності або інших незаконних дій.

Сучасне віртуальне Інтернет-середовище, утворене в результаті Інтернет-комунікації різних суб'єктів, має ґрунтуватись на концепції розвитку екоорієнтованої моделі буття людини в Інтернет-просторі, тобто на важливості екологічно інноваційних способів життя в Інтернет-середовищі; зміні старих норм використання інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас комунікативні можливості Інтернет-простору мають сприяти виявленню феноменів людського буття як у соціальній, так і в особистісній проєкціях [5].

Дослідження психосоціальних трансформацій особистості молоді в контексті онлайн-інтерацій показало, що онлайн-спілкування стає все більш важливим фактором у формуванні особистості та самосвідомості молоді. Інтернет та соціальні мережі надають молоді можливості для самовираження,

самореалізації та встановлення соціальних зв'язків. Онлайн-ідентичність стає важливою складовою особистості молоді, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Кібербулінг є серйозною проблемою, яка може мати значний вплив на психічне здоров'я молоді.

Важливо розуміти як позитивні, так і негативні аспекти онлайн-інтеракцій для того, щоб допомогти молоді використовувати Інтернет та соціальні мережі максимально ефективно та безпечно.

Подальші дослідження в цій сфері можуть бути спрямовані на вивчення впливу онлайн-інтеракцій на різні аспекти психосоціального розвитку молоді, ролі онлайн-спілкування у формуванні особистості та самосвідомості молоді, а також ефективних методів профілактики та подолання негативних наслідків онлайн-інтеракцій.

Список використаних джерел

1. Биков В., Лещенко М. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. / *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. № 45, 2016. С. 17–46.

2. Maartje Boer, Gonneke W. J. M. Stevens, Catrin Finkenauer, Margaretha E. de Looze, Regina J. J. M. van den Eijnden Social media use intensity, «*Social media use problems, and mental health among adolescents: Investigating directionality and mediating processes*» *Computers in Human Behavior* Volume 116, March 2021, 106645 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563220303927> (дата доступу: 16.03.2024).

3. Elena Bozzola, Giulia Spina, Rino Agostiniani, Sarah Barni, Rocco Russo, Elena Scarpato, Antonio Di Mauro, Antonella Vita Di Stefano, Cinthia Caruso, Giovanni Corsello, and Annamaria Staiano «*The Use of Social Media in Children and Adolescents: Scoping Review on the Potential Risks*» *Int J Environ Res Public Health*. 2022 Aug; 19(16): 9960. Published online 2022 Aug 12. doi:10.3390/ijerph19169960 URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9407706/> (дата доступу: 16.03.2024).

4. Варакута М. Ціннісні орієнтації студентів в умовах невизначеності: вплив політичної та економічної нестабільності та он-лайн освіти. *Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності*. / Матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2023 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. С.22–25.

5. Варакута М., Маркіяненко М. Вплив мережевої комунікації на розвиток самовизначеності особистості через особливості взаємодії в онлайн-середовищі. *Аксіопсихологічні вектори розвитку сучасної освіти*. / Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 19–20 жовтня 2023 р. за ред. Г. К. Радчук. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С.130–135.

6. Лазаренко Н., Коломієць А., Паламарчук О. Комунікація в інтернет-просторі: психологічний аспект / *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018, Т. 65, №3. С 249–259.

7. Fatima Mougharbel, Jean-Philippe Chaput, Hugues Sampasa-Kanyinga, Hayley A. Hamilton, Ian Colman, Scott T. Leatherdale, Gary S. Goldfield, «*Heavy social media use and psychological distress among adolescents: the moderating role of sex, age, and parental support*» ORIGINAL RESEARCH article Front. Public Health, 15 June 2023 URL: <https://www.frontiersin.org/journals/publichealth/articles/10.3389/fpubh.2023.1190390/full> (дата доступу: 16.03.2024).

8. Сидоров М. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу. / *Політичний менеджмент*, №4, С. 119–125, 2008.

9. Смульсон М. Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі. Київ, Педагогічна думка, 2015, 119 с.

10. Спирін О., Дем'яненко В., Запорожченко Ю., Шишкіна М., Дем'яненко В. Моделі гармонізації мережних інструментів організації та інформаційно-технологічного підтримування навчально-пізнавальної діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 6 (32), С. 15–21, 2012.

11. Терешкун О. та Ілюшкін О. Соціальні мережі у сучасному суспільстві: психологічний аналіз. / *Соціальна психологія. Український науковий журнал*. № 5, С. 86–95, 2011.

12. Широких О. Моделі комунікаційного процесу. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія: «Філологія. Соціальні комунікації», №1, С. 199–203, 2012.